

Hjem > Promilleafgiftsfonden > 2014 > Landmanden natur- klima- arealforvalter > **Overblik over lovgivning inden for naturforvaltning – og samspil mellem regler**

Overblik over lovgivning inden for naturforvaltning – og samspil mellem regler

Naturbeskyttelseslovens § 3 og relationerne til 1 års regel, 15 års genopdyrkningsret, artsfredning, bilag IV arter, Promilleafgiftsfonden for landbrug
anmeldelse af driftsændringer i Natura 2000-områder, randzoner og miljøfokusarealer.

Sammendrag

I det følgende gennemgås reglerne inden for en række hovedområder i hver sit afsnit. Afsnittene kan læses særskilt eller i sammenhæng.

Naturbeskyttelsesloven § 3 generelt

Historisk oversigt over indførelse af beskyttet natur

Beskrivelse af naturtyperne - hvilke arealer har potentiale til at vokse ind i en beskyttet natur?

1 års reglen generelt

1 års reglen og braklagte arealer/miljøordninger

Undtagelser fra 1 års reglen

15 års genopdyrkningsret - hvad indebærer det?

Artsfredning

Bilag IV arter

Natura 2000

Anmeldelse af driftsændringer i Natura 2000-områder

Oplysning om dyrkningshistorie

Enkeltbetaling/Grundbetaling og 15 års genopdyrkningsret

15 års genopdyrkningsret og permanent græs

Husdyrgodkendelse mv.

Randzoner

§ 3 beskyttede naturtyper

Naturbeskyttelsesloven blev indført i 1992, men inden da var visse naturtyper også omfattet af en beskyttelse. En § 3 beskyttelse indebærer, at man må fortsætte den hidtidige drift, men ikke intensivere driften på arealet eller ændre på tilstanden uden forudgående dispensation fra kommunen. Herunder f.eks. intensivere brugen af gødning, opløjning eller sprøjtning af arealer, hvor det ikke har været den hidtidige praksis inden for de seneste år.

Herunder bliver de enkelte naturtyper gennemgået - hvad karakteriserer disse naturtyper og hvornår blev de omfattet af en beskyttelse og hvad er det fremtidige potentiale for at andre arealer bliver omfattet af en beskyttelse?

Målet med beskyttelsen er at bevare værdifulde naturtyper i landskabet til gavn for vilde dyr og planter samt bevarelse af ekstensive arealer. § 3-beskyttede arealer omfatter ferske enge, heder, moser og lignende, biologiske overdrev, strandenge, strandsumpe og søer. Hertil kommer vandløb.

Naturtyperne skal enten hver for sig eller som et sammenhængende areal udgøre mindst 2.500 m², for søer dog 100 m². Moser ved beskyttede søer og vandløb er dog beskyttede uanset størrelse.

På www.miljoportal.dk er det under "Arealinformation" muligt at se hvilke arealer, der er registreret som § 3 beskyttede. Denne registrering er dog kun vejledende, idet det altid vil bero på en konkret vurdering, hvorvidt arealet er omfattet af en beskyttelse. Vurderingen af, om et areal er omfattet af § 3 skal tage udgangspunkt i en samlet vurdering.

Et areal kan enten være blevet beskyttet, da reglen blev indført eller det kan senere have udviklet sig til at blive omfattet af en beskyttelse. Ligeledes kan arealer vokse ud af en § 3 beskyttelse.

Arealets status i forhold til disse bestemmelser vurderes ud fra den tilstand, som arealet har på det tidspunkt, hvor landmanden ønsker at foretage ændringer af arealets tilstand eller ønsker arealets tilstand oplyst efter oplysningsordningen. Det forudsætter, at der ikke er sket ulovlige ændringer, mens arealet har været beskyttet. Hvis det er tilfældet, skal arealets status på ændringstidspunktet fastlægges.

Historisk oversigt over beskyttet natur

De første beskyttelsesbestemmelser blev indført i 1979 og den seneste ændring var i 2004.

Ferske enge

Indført den 1. juli 1992, men et areal kunne alene blive omfattet af beskyttelsen, hvis det var græsklædt denne dato. Et areal kan senere udvikle sig, så det bliver beskyttet som fersk eng.

Biologiske overdrev

Indført den 1. juli 1992 for historiske overdrev, fra den 1. oktober 2004 udvidet til biologiske overdrev.

Moser og lignende

Indført den 1. januar 1984 (5000m²), fra den 1. juli 1992 udvidet til "moser og lignende", hvorved eksempelvis et tørvelag ikke er et nødvendigt

kriterium for at et areal kan være omfattet af denne beskyttelse. Fra 1992 er størrelseskriteriet nedsat til 2500 m², dog er alle moser og lignende, der ligger ved beskyttet sø eller vandløb, omfattet uanset størrelse.

Strandenge og strandsumpe

Indført den 1. januar 1984 (3 ha), fra den 1. juli 1992 2500 m².

Heder

Indført den 1. januar 1984 (5 ha), fra den 1. juli 1992 2500 m².

Naturlige søer

Indført den 1. januar 1979 (1000 m²), den 1. januar 1984 (500 m²) og den 1. juli 1992 (100 m²).

Vandløb

Udpegningen er fastlagt i en bekendtgørelse. Der er udpeget ca. 28.000 km vandløb. Vandløb omtales ikke yderligere i dette notat.

Læs mere i Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse og Bekendtgørelse om beskyttede naturtyper, samt Vejledning om naturbeskyttelseslovens § 3 beskyttede naturtyper, Vejledning om Naturbeskyttelsesloven fra 1993 og Vejledning i registrering af beskyttede naturtyper

De enkelte naturtyper

Ferske enge

§ 3 beskyttede ferske enge er lysåbne fugtige enge. De er omlagt sjældnere end hvert 7. - 10. år. Karakteristiske engplanter er til stede, arealerne er dyrket ekstensivt, ligger på lavtliggende arealer og er ofte fugtige. Engene kan være mere eller mindre kulturpåvirkede, men vil typisk være meget artsrige med karakteristiske plantearter som f.eks. trævlekrone, engkabelleje, engblomme, vinget perikon, samt maj-gøgeurt og andre orkideer. Er græsning eller høslæt forholdsvis ekstensiv eller ophørt, kan engene være under tilgroning med højere planter som f.eks. lådden dueurt, stor nælde, tagrør, almindelig mjøddurt, kær-star, almindelig fredløs, angelik og kærtidsel. Denne vegetation kan over nogle år udvikle sig til krat og sumpskov.

Ikke beskyttede arealer

Almindelige dyrkede marker og kulturgræsmarker, som omlægges hyppigere end en gang hvert 7.-10. år, eller hvor der flere gange inden for denne periode høstes mellemafgrøder, betragtes ikke som ferske enge i naturbeskyttelseslovens forstand. Visse græsarealer kan godt betegnes som kulturgræsmarker selvom de omlægges sjældnere end hvert 7. - 10. år.

Ved naturbeskyttelseslovens ikrafttræden pr. 1. juli 1992 er der i vejledningen anført, at det ved vurderingen af et areals status ved førstegangsregistreringen bør lægges til grund, at ferske enge og overdrev kun er beskyttet, hvis arealerne var græsklædte ved lovens ikrafttræden, uanset det pågældende areals dyrkningshistorie. Arealer der ikke var græsklædte i 1992 kan senere vokse sig ind under beskyttelsen. Med hensyn til de arealer, der var græsklædte ved lovens ikrafttræden, bør der ved vurderingen af, om arealet hidtil har været regelmæssigt omlagt, også indgå den anvendelse af arealet, der har været tale om inden lovens ikrafttræden.

Brakmarker, udyrkede marker, randzoner og permanente græsarealer, der har ligget hen i gennem flere år på lavbundsarealer som f.eks. i en ådal, har det største potentiale for at vokse ind i en § 3 beskyttelse.

Strandenge

Strandenge er enge langs kysten. De afgørende kriterier er plantevæksten, samt områdets landskabelige karakter og beliggenhed. Strandenge er relativt flade, lavtliggende og kystnære arealer med en naturlig vegetation bestående af græsser, halvgræsser og urter, som danner mere eller mindre sammenhængende grønsvær. Typiske plantearter er f.eks. strandasters, tagrør, kogleaks, engelskgræs, samt andre salttålede plantearter.

Relativt flade og evt. fugtige arealer langs kysten, som har ligget udyrket hen over en lang årrække, kan have potentiale for at vokse ind i en § 3 beskyttelse.

Overdrev

Ofte skrånende, på næringsfattig og sandet jord. Normalt skal arealer have været uden for omdrift i 30 - 50 år før de bliver omfattet af en § 3 beskyttelse. De tilbageværende overdrev er typisk tørbunds-arealer, der aldrig eller kun meget sjældent har været slået op, og som helt overvejende har været udnyttet som græsningsarealer. Der lever mange forskellige plantearter på overdrevene - ofte mange sjældne arter. Blandt mere karakteristiske plantearter kan f.eks. nævnes mark-krageklo, gul evighedsblomst, mark-bynke, blåhat, prikbladet perikon, gul snerre, smalbladet høgeurt, fløjlsgræs, knoldranunkel og liden klokke. Det afgørende for, om der er tale om et overdrev er den botaniske sammensætning på arealet, hvor der skal have indfundet sig en sammenhængende overdrevsvegetation, før der er tale om et egentligt overdrev.

Udyrkede arealer, brakmarker og permanente græsarealer, der har ligget i en lang årrække (over 10 - 15 år) på næringsfattige, skrånende arealer, har med tiden potentiale til at vokse ind i en § 3 beskyttelse.

Moser og lignende

Meget sumpede udyrkede områder med høj grundvandsstand eller tørvdannelse. Ved vurdering af, om der er tale om moser, lægges der primært vægt på botaniske forhold, hvorimod hydrologiske og/eller geologiske kriterier normalt kun anvendes, hvis der er tegn på nylig opløjning, opfyldning eller anden intensiv jordbearbejdning, hvorved terrænforholdene er ændret, eller naturlig vegetation er fjernet. Arealer betegnes således som mose, når de naturligt forekommende moseplanter dominerer i forhold til plantearter fra andre naturtyper. Moser karakteriseres ofte ved en ujævn overflade med tuer og lavninger.

Hvis udyrkede arealer og brakmarkerne har opfyldt kriterierne for plantedækkebestemmelserne i henhold til reglerne i Enkeltbetalingsordningen, vil der sjældent være arealer, der er ved at vokse ind i en § 3 beskyttelse som moser og lignende, men der kan være en glidende overgang til ferske enge eller strandenge.

Heder

Udyrket areal på mager jordbund, oftest bevokset med lyng og forskellige andre mindre buske. Plantesammensætningen spiller en central rolle. Hedens planter er lavtvoksende med forekomst af dværgbuske. På mange hedearealer udgør buske og træer som eg, birk, bævreasp, gyvel, ene og selvsåede nåletræer et væsentligt element i vegetationen. Eksempler på dværgbuske, som især forekommer på danske hedearealer er: Hedelyng, revling, klokkelyg, tyttebær, blåbær, mosebølle, hedemelbærris og krybepil. På græsheder udgør græsser og halvgræsser det dominerende element i plantevæksten, blandet med dværgbuske. Især kan følgende græsarter udgøre det dominerende element på græsheder: Bølget bunke, fåresvingel, tandbæl, blåtop, sandskæg og katteskæg.

Brakmarker, der har ligget i en lang årrække (over 10 - 15 år) på næringsfattige, tidligere hedearealer eller i nær tilknytning til eksisterende hede, kan have potentiale til at vokse ind i en § 3 beskyttelse som hede, men der kan være en glidende overgang til overdrev, fersk eng eller strandeng.

Søer

Søer omfattet af § 3 omfatter både »naturlige søer«, dvs. søer, der traditionelt indgår i landskabet, samt søer og vandhuller, som helt eller delvist er opstået ved eller er påvirket af menneskelig indsats for en kortere eller længere årrække siden. Det kan f.eks. være gadekær, møllesøer og ældre opstemningsanlæg samt færdigt udgravede grus-, ler-, tørve- og mergelgrave, nygravede vandhuller, vildtdamme m.v. Det kan også være regnvandsbassiner, hvis deres tilstedeværelse ikke udelukkende skyldes spildevand. Temporære søer, der kun er vandfyldte en del af året, typisk fra vinterperioden til hen i sommermånederne maj/juni, hvor de tørrer ud, er omfattet af § 3 beskyttelse under forudsætning af, at de ikke har været i omdrift, og at de ikke udgør en integreret del af et § 3 område, der opfylder størrelseskriteriet (over 100 m²).

På meget fugtige brakmarker, hvor dræn ikke er vedligeholdt, kan der udvikle sig temporære eller permanente søer. Sådanne søer kan være omfattet af en § 3 beskyttelse. Se afgørelse om 1 års reglen for 2 år gammel sø.

1 års reglen

I indtil 1 år efter ophør af en aftale med en offentlig myndighed, kan arealer tages i om drift igen, uanset at arealet i mellemtiden har fået karakter af et § 3 beskyttet areal. Denne 1 års regel gælder for obligatorisk braklagte arealer såvel som arealer, hvorpå der er indgået en MVJ-/miljøaftale eller en plejeaftale med en myndighed.

Ifølge § 2, stk. 1 i [bekendtgørelse om beskyttede naturtyper, nr. 1172 af 20. november 2006](#) gælder der en regel om, at naturtyper, der er dannet, fordi der efter aftale med en offentlig myndighed i en nærmere angiven periode er gennemført en særlig driftsform, herunder braklægning og/eller pleje af dette, er undtaget fra bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1-3, medmindre andet er bestemt i aftalen. Undtagelsen gælder i indtil 1 år efter aftaleperiodens udløb.

Begrundelsen for bestemmelsen er, at kun de områder, der er omfattet af lovens § 3 ved indgåelse af aftaler, også fortsat vil være det ved aftalens ophør. Arealer der opfylder reglerne for beskyttet natur allerede forud for at der blev indgået en aftale, er således ikke omfattet af undtagelsesordningen og kan ikke opdyrkes indenfor et år efter aftalens ophør.

1 års reglen angår også overgangen til en mere ekstensiv drift på et areal, der allerede er omfattet af en § 3 beskyttelse, se [bekendtgørelsens § 2, stk. 3](#), f.eks. ingen gødning kontra tilførsel af gødning på et areal.

1 års reglen og obligatorisk braklagte arealer under enkeltbetaling

For braklagte arealer betyder 1 års reglen, at man indtil 1 år efter aftalens udløb, dvs. braklægningsperiodens ophør (15. januar), har mulighed for at inddrage arealerne i dyrkning igen, uanset at arealerne i mellemtiden har opnået en tilstand, hvor arealerne ville være beskyttet efter [bekendtgørelse om beskyttede naturtyper, § 2](#). Det vil sige, at arealer, som var braklagt indtil den 15. januar 2008, er omfattet af 1 års reglen frem til 15. januar 2009.

Da 1 års reglen gælder for obligatorisk braklagte arealer, men ikke for f.eks. udyrkede arealer, og udtagingsforpligtelsen blev suspenderet i 2008, betyder det, at uanset om arealet efterfølgende var tilmeldt som brak, udyrket eller græs i 2008 og frem, var 1 års reglen kun gældende frem til 15. januar 2009. Dvs. at frem til 1 år efter braklægningsperiodens ophør (15. januar 2009), var der mulighed for at inddrage arealerne i dyrkningen igen, uanset at arealerne i mellemtiden som følge af braklægningen, opnåede en tilstand, hvor arealerne ville være omfattet af § 3 i Naturbeskyttelsesloven. Der er visse undtagelser herfor, se følgende afsnit.

Hvornår blev arealer braklagt? Betydning i forhold til § 3

For at opnå hektarstøtte, herunder braklægning, skulle der på arealet have været sået og høstet en anden afgrøde end græs i mindst 1 år i perioden 1987 til 1991. Arealer skulle endvidere have været høstet med en afgrøde i 1992 og det skulle være i om drift. Græsmarker i om driften, som havde været høstet eller afgræsset i 1992, kunne braklægges. Arealer, som havde været braklagt under EF's 5-årige eller 1-årige braklægningsordninger kunne også braklægges.

Hovedreglen er derfor, at brakarealer fra 1993 ikke kunne være blevet omfattet af beskyttelsen som ferske enge eller overdrev den 1. juli 1992, da reglerne for beskyttelse af disse naturtyper blev indført. For allerede braklagte arealer ville disse ikke være omfattet af en § 3 beskyttelse på tidspunktet, hvor braklægningsperioden begyndte for disse arealer, idet dette tidspunkt har været før 1. juli 1992. Fra 1994 kunne brakarealer være flerårige. Kravene til dyrkning af en anden afgrøde end græs i perioden 1987 til 1991 var gældende under hele hektarstøtteperioden indtil 2005, hvor enkeltbetalingsordningen blev indført. Kravene her var, at udtagne arealer fysisk skulle have karakter som almindelig dyrkbar landbrugsjord. Arealerne måtte f.eks. ikke permanent eller i en stor del af året stå under vand, så normalt plantedække ikke kunne opretholdes. Arealer med bl.a. permanent græs den 21. april 2003 kunne ikke braklægges. Braklagte arealer under hektarstøtteordningen kunne derimod fortsat braklægges under enkeltbetalingsordningen, såfremt reglerne i øvrigt var opfyldt, hvorfor et areal kan være braklagt uafbrudt fra 1993 (eller før) til 2007. 1 års reglen gælder fortsat, hvis der maksimalt er 1 år mellem 2 braklægningsperioder eller 2 MVJ-aftaleperioder.

Arealer med MVJ-aftaler/Miljøordninger (Miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger)

Arealer, hvor der er indgået en MVJ aftale eller en miljøordning med forpligtigelser til pleje af græs- og naturarealer, har således en frist på ét år for at ændre arealets tilstand efter ophør af aftalen, inden arealet eventuelt vil blive omfattet af en § 3 beskyttelse, medmindre arealet var omfattet af § 3 ved indgåelse af aftalen. Arealernes status i forhold til § 3 ved indgåelse af aftalen skal fremgå af aftalen.

Hvis arealet har potentiale for at vokse ind i en § 3 beskyttelse, og denne beskyttelse ikke ønskes på arealet, skal man inden for 1 år efter aftalens ophør (ophører pr. 31.08.) dvs. inden 1. september året efter aftalens udløb, tage stilling til, om arealet enten skal tages i om drift igen, tilmeldes til 15 års genopdyrkningsret eller indgå i en ny miljøaftale.

Hvis arealet opløjes og herefter lægges ud i græs igen og det nye græs herefter ikke omlægges hyppigere end hvert 7.-10. år kan arealet udvikle sig til en beskyttet naturtype, hvis det opfylder kriterierne for en beskyttet naturtype.

20-årige aftaler om udtagning under MVJ-ordning kan i visse tilfælde være undtaget fra 1 års reglen. Beskrives senere, se afsnit om "[Visse 20-årige MVJ aftaler](#)"

Miljøfokusarealer

Det vides på nuværende tidspunkt ikke, om 1 års reglen kan anvendes i forhold til miljøfokusarealer.

Undtagelser for 1 års reglen

Hvis et areal ønskes friholdt fra at blive omfattet af en § 3 beskyttelse, kan landmanden inden for et 1 år efter ophør af en aftale med en offentlig myndighed genopdyrke arealet, anmelde arealet til 15 års genopdyrkningsret eller fortsætte i et miljøtilsagn uden mellemliggende pause mellem tilsagnene. Det gælder uanset hvordan arealets fysiske tilstand ændrer sig i perioden. Opmærksomheden henledes dog på undtagelser, hvis der indfinder sig fredede planter eller dyr på arealet, samt arealer i Natura 2000-områder.

Undtagelse - Nedbrudt rørledning

Ved manglende vedligeholdelse eller ødelæggelse af dræn kan der være en undtagelse. Herved kan et areal blive mere vådt og i perioder stå under vand. Hvis der som følge heraf dannes en naturlig sø, uden at dette er en følge af braklægningen, vil søen ikke være omfattet af 1 års reglen ifølge en [afgørelse fra Naturklagenævnet fra 2003, se](#)

I tilfælde af manglende vedligeholdelse i en årrække af dræn og grøfter kan en § 3 naturtypetilstand være omfattet af 1 års reglen, [Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse](#)

Natur- og Miljøklagenævnet skriver: Nævnet vurderer, at man vil kunne se den manglende vedligeholdelse af dræn på arealet som et driftsmæssigt tiltag, der har fundet sted som følge af, at der er indgået aftale med en offentlig myndighed (MVJ-aftalen), om en særlig driftsform på arealet - uanset, at der ikke står noget om dræning i MVJ-aftalen.

Nævnet fortolker den manglende vedligeholdelse af dræn på arealet i den konkrete sag som værende en konsekvens af en ekstensiv driftsform forbundet med den aftale, der er indgået med en offentlig myndighed.

Nævnet vurderer, at denne sag adskiller sig fra naturklagenævnets tidligere afgørelse (J.nr. 03-131/200-0001) - da dræning af arealet på lige fod med gødskning, slåning, og jordbearbejdning er et jordbrugs- og driftmæssigt tiltag, man som lodsejer kan regulere i sin drift. Hermed mener nævnet ikke, at man kan sidestille dræning/misvedligeholdelse af dræn i denne sag med en utæthed på et rørlagt kommunevandløb..

Beskyttet natur, mens aftalen gælder - aftaler er indgået før 1992

Naturklagenævnet har truffet [afgørelse](#) om, at i tilfælde af fortløbende MFO-aftaler (miljøaftaler der kunne søges før MVJ), hvor de første aftaler er indgået før ændringerne i Naturbeskyttelsesloven i 1992, gælder 1 års reglen ikke. Det er nemlig ikke direkte den aftalte driftsform, der afstedkommer beskyttelsen, men kun den indirekte virkning af at aftalen var gældende. Afgørelsen er stadfæstet ved Byretten i Hjørring. Begrundelsen var, at uanset aftalen, ville arealet ved Naturbeskyttelseslovens ikrafttræden, være blevet omfattet af en beskyttelse.

Naturklagenævnet har truffet om, at i tilfælde af fortløbende MFO-aftaler (miljøaftaler der kunne søges før MVJ), hvor de første aftaler er indgået før ændringerne i Naturbeskyttelsesloven i 1992, gælder 1 års reglen ikke. Det er nemlig ikke direkte den aftalte driftsform, der afstedkommer beskyttelsen, men kun den indirekte virkning af at aftalen var gældende. Afgørelsen er stadfæstet ved Byretten i Hjørring. Begrundelsen var, at uanset aftalen, ville arealet ved Naturbeskyttelseslovens ikrafttræden, være blevet omfattet af en beskyttelse.

Visse 20-årige MVJ aftaler

Hvor der er indgået aftale om etablering af vådområder gælder 1-års reglen ikke. Ved ophør af den 20-årige aftale, vil arealet derfor være omfattet af en § 3 beskyttelse. Aftaler om 20-årig udtagning af agerjord fra 1999 og frem til 2002 kan ligeledes være omfattet af en § 3 beskyttelse efter aftalens ophør. Det afhæng af amtsrådets egne bestemmelser. Fra 2003 blev alle 20-årige udtagingsaftaler undtaget fra 1 års reglen.

Hvor der er indgået aftale om etablering af vådområder gælder 1-års reglen ikke. Ved ophør af den 20-årige aftale, vil arealet derfor være omfattet af en § 3 beskyttelse. Aftaler om 20-årig udtagning af agerjord fra 1999 og frem til 2002 kan ligeledes være omfattet af en § 3 beskyttelse efter aftalens ophør. Det afhæng af amtsrådets egne bestemmelser. Fra 2003 blev alle 20-årige udtagingsaftaler undtaget fra 1 års reglen.

Permanente græsarealer og udyrkede arealer og 1 års reglen

Permanente græsarealer og udyrkede arealer kan også vokse ind i en § 3 beskyttelse. For disse arealer gælder 1 års reglen ikke.

Permanente græsarealer og udyrkede arealer kan også vokse ind i en § 3 beskyttelse. For disse arealer gælder 1 års reglen ikke.

15 års genopdyrkningsret - hvad indebærer det?

Hvis man gerne vil opretholde muligheden for at inddrage arealer i dyrkning igen, kan man i stedet for opdyrkning anmelde arealet efter "[Lov om drift af landbrugsarealer](#)". Det betyder, at hvis anmeldelsen godkendes, kan arealet genopdyrkes inden for de næste 15 år, uanset om arealet i mellemtiden er kommet til at opfylde kriterierne for beskyttelse efter § 3 i Naturbeskyttelsesloven. Kravet ved anmeldelse er dog, at arealet ikke allerede er beskyttet efter § 3.

Hvis man gerne vil opretholde muligheden for at inddrage arealer i dyrkning igen, kan man i stedet for opdyrkning anmelde arealet efter . Det betyder, at hvis anmeldelsen godkendes, kan arealet genopdyrkes inden for de næste 15 år, uanset om arealet i mellemtiden er kommet til at opfylde kriterierne for beskyttelse efter § 3 i Naturbeskyttelsesloven. Kravet ved anmeldelse er dog, at arealet ikke allerede er beskyttet efter § 3.

Det betyder, at hvis et areal som følge af braklægning er vokset ind i § 3, kan arealet stadig opdyrkes inden for de 15 år fra anmeldelsestidspunktet. Er arealet derimod vokset ind i § 3, og det skyldes andre årsager end braklægning jf. ovenfor, kan kommunen afvise anmeldelsen om genopdyrkningsretten.

Anmeldelse - hvordan?

Der skal indgives en anmeldelse til kommunen på et særligt skema. Skemaet fås ved henvendelse til kommunen, NaturErhvervstyrelsen eller [her](#). 1 års reglen gælder også her, således at et areal ikke har status som beskyttet, hvis anmeldelsen er kommunen i hænde inden 1 års fristen udløbe.

For yderligere information se [bekendtgørelse om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur, § 10](#) og "[Vejledning om reglerne om jordressourcernes anvendelse til dyrkning og natur](#)"

De arealer, som man anmelder, skal indtegnes på et markkort og arealets nuværende funktion, samt seneste år for jordbehandling samt sprøjtning/gødskning skal angives, se i øvrigt senere afsnit om oplysninger om dyrkningshistorie.

Vær opmærksom på, at hvis man efterfølgende ønsker at tage arealerne i omdrift igen, har man oplysningspligt til kommunen. Det betyder, at man skal give kommunen besked om, at man ønsker at tage arealerne i omdrift igen. Der er ingen tidsfrist herfor, det skal blot gøres af hensyn til kommunens registreringer på arealet.

Artsfredning

Dyr og planter, der er truet af udryddelse, er fredede. Det betyder, at dyrene ikke må samles ind eller slås ihjel, og at planterne ikke må fjernes fra det sted, de vokser op eller ødelægges.

Alle vilde pattedyr og fugle er fredede, med mindre der er givet tilladelse til at jage dem i jagtloven.

Efter naturbeskyttelseslovens § 29 a må yngle- eller rasteområder for de arter, der er nævnt i [bilag 3](#) til loven, må ikke beskadiges eller ødelægges.

Fredede dyr og planter er beskyttet via [artsfredningsbekendtgørelsen](#) og naturbeskyttelseslovens § 29 a der bl.a. indeholder den danske implementering af habitatdirektivets artikel 12 og 13 og dermed habitatdirektivets bilag II og IV. Naturstyrelsen er myndighed og fastsætter bl.a. jagttiderne og afgør, hvilke arter der må jages. Dem, der ikke er jagttid for, er dermed fredede. De fleste fuglearter er fredede, bl.a. alle rovfugle og småfugle, samt de fleste vadefugle.

Desuden er alle krybdyr og padde, samt 10 arter af insekter beskyttet. Det gælder også nogle truede plantearter, bl.a. alle orkideerne. Se oversigten over fredede dyr og planter [her](#)

Bekendtgørelsen blev ændret juli 2007, og indeholder herefter også bestemmelser om forbud mod forsætligt handlinger. Det betyder, at hvis der har indfundet sig fredede arter på f.eks. flerårige brakmarker, må arter omfattet af artsfredningen ikke slås ihjel eller indsamles. Dette gælder også i forbindelse med normal jordbrugsmæssig udnyttelse, hvor der er forbud mod forsætligt handlinger. [Se nærmere beskrivelse af reglerne](#)

I forhold til samspillet mellem 15 års genopdyrkningsret og artsfredningsbekendtgørelsen, kan der ske det, at der på et areal anmeldt med 15 års genopdyrkningsret forekommer fredede arter. En genopdyrkning af et areal hvorpå der forekommer fredede arter, vil på trods af genopdyrkningsretten, kun kunne ske under hensyntagen til de fredede arter, idet disse arter ikke forsætligt må beskadiges eller fjernes fra deres levested. Beskyttelsen af fredede arter gælder også på braklagte arealer, der aktuelt er omfattet af 1-årsreglen, idet 1-årsreglen kun undtager arealerne fra § 3 beskyttelse og ikke fra anden regulering.

Naturstyrelsen, der er myndighed i forhold til artsfredningsbekendtgørelsen, har oplyst, "at etablering af orkidéer kræver meget særlige levevilkår, hvorfor det ikke vil være almindeligt at disse etableres på et areal med 15 års genopdyrkningsret. Man kan forvente, at etablering af fredede arter i

de fleste tilfælde vil ske på mindre afgrænsede områder af et anmeldt areal, og ofte i udkanten af arealet ifald dette støder op til andre områder, hvorpå der allerede forekommer fredede plantearter. Jordbrugere vil derfor i de fleste tilfælde kunne opdyrke sit anmeldte areal igen under hensyntagen til det område, hvorpå de fredede arter har indfundet sig".

Det er muligt at få 15 års genopdyrkningsret trods forekomst af artsfredede dyr eller planter, men ved genopdyrkning skal disse respekteres. Dvs. at på de dele af arealet, hvor evt. fredede arter forekommer, må der ikke opdyrkes, mens en opdyrkning vil være tilladt på den resterende del af arealet. En evt. dispensation om at fjerne fredede arter skal søges hos Naturstyrelsen.

Anmeldelsespligt i Natura 2000 områder

Vær opmærksom på, at myndighedsbehandling af anmeldelsespligtige aktiviteter i Natura 2000-områder går forud for anmeldelse til kommunen om 15 års genopdyrkningsret, således at genopdyrkningsretten ikke gælder, hvis kommunen ikke kan godkende driftsændringen efter Natura 2000- reglerne. Læs mere

Vær opmærksom på, at myndighedsbehandling af anmeldelsespligtige aktiviteter i Natura 2000-områder går forud for anmeldelse til kommunen om 15 års genopdyrkningsret, således at genopdyrkningsretten ikke gælder, hvis kommunen ikke kan godkende driftsændringen efter Natura 2000- reglerne. Læs mere

Anmeldeordningen omfatter bl.a. opdyrkning af vedvarende græs i fuglebeskyttelsesområder. Vedvarende græs defineres i denne sammenhæng som græs i en samlet periode på mindst 5½ år. En obligatorisk braklægningsperiode indgår ikke i opfyldelsen af kriteriet for vedvarende græs. Det vides på nuværende tidspunkt ikke, om miljøfokusarealer heller ikke indgår i kriteriet for vedvarende græs.

Oplysning om dyrkningshistorie

Kommunerne vil ofte bede om oplysninger, der kan dokumentere arealernes driftshistorie, f.eks. indgåelse af eventuelle aftaler med en offentlig myndighed i en nærmere angiven periode, hvor der er gennemført en særlig driftsform på et areal, herunder braklægning og/eller pleje af dette og andet der ellers måtte findes af oplysninger.

Kommunen skal i løbet af 4-ugers fristen efter anmeldelsen om genopdyrkningsret meddele lodsejeren, at arealet allerede er beskyttet, hvis dette er tilfældet. Kommunen skal kunne begrunde, dels at arealet opfylder kriterierne for at være beskyttet, dels at arealet derfor ikke kan være omfattet af 1-årsreglen.

Kommunen har opfyldt 4 ugers fristen, hvis kommunen meddeler sin oplysning i form af en partshøring, således at landmanden får en mulighed for at indsende sine bemærkninger inden kommunen fastlægger sin endelige vurdering. Kommunens meddelelse kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet af ejeren.

Landmanden er ikke forpligtet til at opbevare markplaner mv. i mere end 5 år, hvorfor en landmand ikke nødvendigvis kan dokumentere braklægning, f.eks. fra ordningens start i 1993. Arealet kan ligeledes have været handlet eller skiftet bruger ved forpagtning. NaturErhvervstyrelsen har heller ikke sager om hektarstøtteansøgninger i deres arkiv, der går tilbage til 1993.

Problemstillingen ved fastlæggelse af et areals dyrkningshistorie blev behandlet i Skov- og Naturstyrelsens [notat af 5. marts 1997](#), som blev fremlagt i folketingsudvalget og som blev tiltrådt af et flertal i udvalget.

Det fremgår heraf at de to amter, som redegørelsen vedrørte, har påpeget, at man ikke har oplysninger om de enkelte arealers driftshistorie, herunder omlægningstidspunkt, og at man derfor har svært ved at føre bevis for, at de aktuelle opløjninger sker i strid med den hidtidige drift af arealerne. Hertil anføres, at Skov- og Naturstyrelsen er klar over, at landmændenes oplysninger til forvaltningen som udgangspunkt lægges til grund ved registrering og behandlingen af konkrete dispensations- og tilsynssager, med mindre at oplysningerne er åbenbart urigtige.

Dette princip er også lagt til grund af Naturklagenævnet, jf. [NKO 150](#). Konstatation af åbenbart urigtige oplysninger vil normalt i sådanne sager ske på grundlag af luftfotos. Det bør imidlertid bemærkes, at luftfotos, i hvert fald tidligere, ofte blev taget i det tidlige forår, hvor dyrkningstiltag måske endnu ikke er foretaget.

Naturklagenævnet anfører videre, at omstændigheder i forbindelse et indgreb tillægges betydning, bl.a. således at Naturklagenævnet vil fravige sit almindelige princip om, at væsentlig tvivl om arealets tilstand må komme ejeren til gode, såfremt det må lægges til grund, at ejeren var i ond tro, da indgrebet skete.

Man kan måske finde de relevante fotos for perioden på [Flyfotoarkiv](#) for dele af Danmark.

Der henvises til [afgørelse](#), hvor dyrkningshistorie og tolkning af flyfotos, hvor kommunens afgørelse om fersk eng blev ophævet.

Enkeltbetaling/Grundbetaling og 15 års genopdyrkningsret

Der kan fortsat søges støtte efter enkeltbetalingsordningen til et areal, der er anmeldt efter "Lov om drift af landbrugsjord", med 15 års genopdyrkningsret, hvis arealet opretholdes som landbrugsareal.

15 års genopdyrkningsret og permanent græs

En anmeldelse om 15 års genopdyrkningsret hindrer ikke, at arealer, der ligger i græs i 5 år eller mere, vil blive permanent græs.

Husdyrgodkendelse mv.

Beskyttede naturtyper kan have stor betydning for godkendelse mv. for husdyrbrug. Der henvises til de nærmere regler herfor.

Randzoner

Randzoner kan blive omfattet af reglerne for beskyttede naturtyper. Randzoner kan dog omlægges. Omlægning må ikke stride mod anden lovgivning og skal ske uden brug af bekæmpelsesmidler, gødning og andre jordforbedringsmidler. Omlægning af randzonearealer med vedvarende græs må tidligst finde sted hvert 7. år.